

5. Кузьменко Ю. В. Серпневий путч 1991 р. та його вплив на партійно-радянську номенклатуру УРСР / Ю. В. Кузьменко // Український історичний журнал. – 2011. – № 4. – С. 41–54.
6. Сурнін В. Б. Серпневий путч 1991 року у віддзеркаленні історії / В. Б. Сурнін // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Історія. – 2012. – Випуск 28. – С. 95–101.
7. Латиш Ю. В. Чому розпався СРСР? Підходи та концепції в сучасній історіографії / Ю. В. Латиш // Література та культура Полісся. – 2016. – Випуск 83. – С. 206 – 217.

Науковий керівник: доцент Сухушина О. В.

Опарін І. К.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПАРТИЗАНСЬКІ ЗАГОНИ ПІВНІЧНОГО І ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ У ВІЙНІ 1959–1975 РОКІВ

Після Першої Індокитайської війни 1946–1954 рр. В'єтнам було поділено на північну – комуністичну і південну – «прозахідну» частини, де США офіційно перебували з 1959 по 1975 роки. Враховуючи явну технічну перевагу американців, населення Північного В'єтнаму вдавалося до партизанських тактик боротьби, яку він активно застосовував у роки французької (1887–1954 роки) і японської (1941–1945 роки) окупації. Вже з 1960 р. партизанські тактики ведення війни почали застосовувати озброєні сили новоствореного Національного фронту визволення Південного В'єтнаму – В'єтконгу.

Боротьба за незалежність завжди буде поважитися в демократичному суспільстві, тому звернення до однієї із яскравих форм боротьби за незалежність – партизанську – привертає увагу. Мета статті полягає у висвітленні основних засобів ведення партизанської війни Північним та Південним В'єтнамом.

Означена тема відображена в працях американських дослідників: Е. Блека [1] Ф. Девідсона [2] та Дж. Корелла [3]. Сам Філіп Девідсон був безпосереднім учасником в'єтнамської війни в якості розвідника ЗС США. Психологічні аспекти в'єтнамської війни дослідили українські науковці С. Сірий і В. Клименко [4].

На думку генерала Девідсона Північний В'єтнам виграв війну завдяки чіткому стратегічному плану. План був складений міністром оборони Північного В'єтнаму Во Нгуен Зіапом (1948–1975 роки). Він передбачав перехід від партизанської боротьби до регулярних військових дій і був розрахований для застосування як партизанами Північного В'єтнаму, так і партизанами В'єтконгу. Він складався з трьох етапів (фаз) ведення війни, кожен з яких вирішував політичні і військові завдання [2].

На першому етапі війни планувалося знищення колабораціоністської адміністрації, фізична ліквідація місцевого адміністративного персоналу, створення партизанських загонів у кожному адміністративному окрузі, розширення територіальної бази партизанського руху, кількісне нарощування особового складу та присутність партизан на периферії. Другий етап передбачав продовження виконання завдань з першого етапу, а також розгортання всенародної партизанської війни проти уряду, безперервне нанесення ударів по органам управління, лініям комунікацій і постачання, сковаючи таким чином можливості урядових сил до маневрів, встановлення контролю над периферією, змусивши урядові сили зосередитися у великих населених пунктах. На завершальному етапі війни створювалася революційна ситуація в збройних силах уряду, що мала призвести до військового перевороту, налаштовуючи місцеве населення проти військової адміністрації і змушуючи їх до формування коаліційного уряду, який буде керуватися комуністичними ставлениками. По мірі формування коаліційного уряду комуністичними активістами планувалося проводити знищення всіх некомуністичних функціонерів, взяття повного контролю над урядом Південного В'єтнаму [1, 54].

Великою перевагою ведення партизанської війни було знання повстанцями місцевості та належне її використання в умовах бойових дій. Тунелі в районі Кучі, що за 70 км від Сайгону (сучасний Хошимін) – вдалий цьому приклад. Цей район був сферою діяльності В'єтконгу і, щоб забезпечити себе від ворожих бомб, повстанці почали рити підземні тунелі, де згодом стали утворюватися цілі поселення, шпиталі, дитячі садочки, пологові відділення, тощо. Вони були ідеальними для раптового нападу на противника. Тунелі вдало маскувалися, мали грамотну вентиляцію, яка на поверхні часто виглядала як звичайний мурашник або інший природний ландшафт. Люки, які вели до тунелів, ретельно приховувалися листям, а самі їх розміри розраховані лише на пропорцію тіла в'єтнамця [5].

Задля технічного та військового озброєння В'єтконгу, відрізаного від прямого сполучення з Північним В'єтнамом, було вирішено прокласти шлях вздовж східної території Лаосу, відома під назвою «стежка Хо Ши Міна», робота над якою тривала з 1960 по 1965 роки. В її будівництві було зайнято понад 86 тис. осіб північно-в'єтнамського населення, які за сприятливої погоди могли прокладати шлях у дві милі щодня. Окрім цього, з 1963 по 1964 рр., на допомогу В'єтконгу прибуло понад 20 тис. північно-в'єтнамських солдат. Протягом наступних двох років їх кількість збільшилася вдвічі. Оскільки Лаос на той час воював із Патетом Лао, військово-політичною організацією соціалістичного спрямування, північно-в'єтнамські комуністи могли практично безперешкодно поставляти необхідне оснащення для південно-в'єтнамських побратимів. Щоб забезпечити транспортний і людський потік від ворожого бомбардування, рух по ній проводився переважно вночі з належним камуфляжем (наприклад, замасковані вантажівки часто були пофарбовані у зелений колір і покривалися гілками дерев) [3, 63–65].

Крім фізичних методів знищення в'єтнамців, американські війська застосовували і психологічні, що були спрямованих на зміну їх політичних орієнтирів, викликати сумнів, непевність і вагання у своїх діях. Лише за 1967 р. літаками С-130 і С-У2 було скинуто більше 12 мільярдів пропагандистських листівок, загалом за всю війну у В'єтнамі було скинуто близько 50 мільярдів листівок, що становило 1500 листівок на одного мешканця Північного та Південного В'єтнаму [4, 168].

Втім, на відміну від американських військових, які воювали на чужій землі, в'єтнамці чітко усвідомлювали важливість перемоги у цій війні, тому мали більш стійку психологічну підготовку. Головна ознака, яка привела Північний та Південний В'єтнам до перемоги над потужним ворогом – це масовість. «Ціль її перемога і тільки перемога – ніякої половинчастості», – так зазначав генерал-лейтенант Девідсон. Патріотизм, самовідданість і аскетизм перетворювали в'єтнамця на безжального солдата [2]. Як згадував повстанець Нгуен Ван Туен: «В'єтконгівці воювали пішки, озброєні лиш гвинтівками з кількома патронами і лопаткою, у них була жменька рису із сушеними овочами і фляга з водою. Американцям вертольотами привозили воду для прийняття душу. Коли ми це побачили, то зрозуміли, що їм ніколи не перемогти – ми знали, що переможемо...» [6].

Таким чином, основна умова, яка принесла перемогу Північному В'єтнаму у війні з США, стала їхня консолідованість та злагодженість у всіх проявах їхньої боротьби. До інших переваг в'єтнамців можна віднести їх централізоване військове командування і високу психологічну підготовку, що забезпечувало порядок і дисципліну у війську; завдяки стратегічним методам генерала Зіапа, противник методично виснажувався, що дозволяло нарощувати власні сили і привести Північний В'єтнам до перемоги.

Список використаних джерел та літератури

1. Black Edwin F. The Master Plan for Conquest in Vietnam [Електронний ресурс] / Edwin F. Black // Military Review. – 1963. – Vol. 43, no. 6. – Режим доступу: URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uiug.30112106756205&view=1up&seq=56>
2. Davidson Ph. B. Vietnam At War. The History 1946–1975 [Електронний ресурс] / Ph. B. Davidson. – Oxford University Press, 1991. – Режим доступу: URL: <http://militera.lib.ru/h/davidson/index.html>
3. John T. Correll. «The Ho Chi Minh Trail» / T. John Correll // Air Force Magazine. – 2005. – Vol. 88, no. 11.
4. Сірий С. В. Психологічні операції у сучасних глобальних воєнно-політичних протистояннях [Електронний ресурс] / С. В. Сірий, В. С. Клименко. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pnpz_2012_3_14.pdf

5. The Cu Chi Tunnels [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=19ejFuEуНук&t=0s>

6. Indochine: A People`s War in Colour [Електронний ресурс]. –Режим доступу: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=d14UT3Dc2nY&t=2189s>

Науковий керівник: к. і. н., доцент Сухушина О. В.

Орел А. С.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ЗОЛОТИЙ НЕКРОПОЛЬ У ВАРНІ

Некрополь Варненського халколіту було відкрито випадково під час розкопок у західній промисловій зоні м. Варна восени 1972 р. Вже в перших могилах було виявлено неймовірну кількість золотих та мідних виробів, що негайно викликало медіа та науковий фурор у всьому світі. Могильник датують другою половиною V тисячоліття до н. е., а супроводжуючий інвентар засвідчує існування суспільства із соціальним та майновим розшаруванням, складною ієрархічною організацією та усталеними структурами влади. У некрополі зафіксовано різні обряди поховання з відповідним асортиментом знахідок. Варненський халколітичний некрополь залишається однією із найвизначнішою пам'яток археології не лише Балкан та Європи, а й усього світу [1].

Розкопки некрополя розпочались під керівництвом Михайла Лазарова, але незабаром дослідження очолив його заступник Іван Іванов. Археологічне вивчення з кількома перервами тривало тринадцять сезонів у період з 1972 до 1991 рр. Загалом було розкопано 7500 квадратних метрів і виявлено близько 300 поховань. В ході дослідження зафіксовано три типи поховань. Найбільш чисельна група – трупопокладення на спині; наступна – скорчене трупопокладення; третій тип – кенотафи. Останні є могилами без людських останків; вони вважаються результатом символічних поховань членів муніципалітету, які загинули далеко від нього [3].

Варненський некрополь є одним з багатьох пізньохалколітичних некрополів, вивчених у північно-східній частині Балканського півострова. Однак, порівнюючи його з іншими пам'ятками – навіть сьогодні, більше трьох десятиліть після його відкриття, навіть із близькими до нього некрополями з територіальної та культурної точок зору, ми не можемо переоцінити його унікальність та багатство.

Насамперед інтерес до цього блискучого пам'ятника викликаний різноманітністю та великою кількістю супроводжуючих речей. Серед них найцікавішими є предмети із золота. Їх кількість перевищує 3000, а загальна вага становить більше 6 кг. Розподіл прикрас за могилами є цілком показовим: їх виявлено лише в 62 комплексах, але вага знайдених предметів дорогоцінного металу лише в могилах №1, №4, №36 та №43 перевищує 5 кг. На сьогодні подібних концентрацій золотих артефактів V тисячоліття до н.е. в інших місцях не відомо. Вага та кількість знахідок золота з варненського некрополя перевищують у кілька разів однакові показники всіх синхронних предметів цього дорогоцінного металу, виявлених до цього часу у всьому світі [2].

Не менш важливим є інший аспект: кількість та тип інших знахідок доводять, що похоронні обряди в архаїчному суспільстві відображають власне соціальний, а не майновий стан померлого. В цей час відокремлення ремесла та торгівлі від сільського господарства та скотарства створює передумови для зміни соціальних структур та концентрації влади в руках невеликої групи людей, що знайшло відображення в поховальному обряді. З цієї точки зору варненський халколітичний некрополь ілюструє перші етапи зародження диференційованого суспільства, що перетворює його на свідчення виникнення першої цивілізації – не лише в Європі, а й у всьому світі. Золоті предмети – це атрибути, що позначають соціальний статус їх власників і мають сакральну-символічне значення, а не ознаку багатства. У зв'язку з цим,